

preiskavo in drugi.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$0.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago in Cileiro \$6.50 na leto, \$0.50 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

1935

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PAZNKI SO TU IN DELILI BODO MASLENE POGAČE.

Kaj bodo pa prejeli delavci?

Božič bo kmalu tukaj in za njim teden kasneje pa Novo leto. Privatni bizniški interesi se vesele teh časov. In zakaj bi se jih ne? Zdaj se bodo sklepali računi. Dognali bodo, koliko je bilo dobička skozi vse leto. Poročila o teh računih se bodo predložila najprvo ravnateljem korporacij in nato letnim sejam delničarjev. Ti računi bodo povedali, kako velika je maslena pogača—dobiček. Delničarji pa na to na priporočilo ravnateljev izgovore, kako se naj pogača razreže in razdeli med nje. Delavci, ki so spekli to masleno pogačo, bodo ostali praznih rok. Njih se niti toliko ne spomnijo, da bi jim dali drobtine, ki so nastale pri razrezanju pogače. Delavcem bodo ostali ob Novem letu trpljenje, srage, žalji in skrbi. In te lahko razdele med seboj po nazorih kapitalistov in njih podpor-nikov.

Ob tem času je treba le gledati na finančne strani v velikih dnevnikih. In delavci se lahko prepričajo, koliko stotin milijonov dolarjev so samo v enem letu nagromadili dobička, ki se razdeli med one, ki niso zanje znojili v industrijskih in transportnih podjetjih in na polju. In če bodo sešeli skupaj te številke o profitih, bodo dobili tako visoko številko, da se jim bo kar zavrtelo v glavi.

Tako je v človeški družbi, ki je sprejela kapitalistični gospodarski sistem. V teh dividendah, ki jih korporacije dele med svoje delničarje po praznikih, je sad dela onih, ki so delali pri teh korporacijah. Delničarji nobene korporacije pa ne izjavijo: "Spomnimo se tudi tistih, ki so delali in s svojim delom nagromadili to bogastvo, ki ga zdaj delimo med seboj. Dajmo tudi njim njih zasluženi delež."

Nak, delničarji ne govorijo tako. Pa tudi ravnatelji korporacij ne priporočajo na letnih sejah korporacij, da naj delničarji tako govorijo. Gospodje so prepričani, da je vse njih lastnina, kar so drugi producirali z umskim in ročnim delom, ker so pokupili nekaj papirjev, ki jih imenujemo delnice in ki tvorijo vloženi kapital včas plačan, včas pa tako zvođen, da ni drugega kot voda. Ako bi gospodje tako delili prebitek koncem leta, da bi delavci prejeli za svoje delo pravičen delež, bi sami ostali praznih rok. Kapitalistični gospodarski sistem bi pa bil že v razkroju in preosnovanju v socialističnega.

Delničarji in ravnatelji ne govorijo tako. Oni se prav zelo jeze, ako delavci zahtevajo krajši delavnik, varnostne naprave v industrijskih podjetjih in povzicanje mezde. Delavci bi morali biti brez pameti, ako bi molčali, ko čitajo v velikih dnevnikih, kako si industrijski mogotci vsako leto po minolih praznikih dele med seboj masleno pogačo, ki predstavlja dobiček, ki so ga delavci v teku leta nagromadili s svojim pridnim delom. Delavci prav dobro razumejo, da gospodje, ki dele med sabo dividende, izvrše najtežje delo, ko s škarjami odrežejo kupon, da ga izmenjajo. Delavci bi morali biti res kaj drugega kot človeška bitja, če bi bili zadovoljni z vsako drobtino, ki jim jo vržejo njih gospodarji v podobi mezde. In kadar se približajo prazniki, tedaj delavci še bolj občutijo krivico, ki se jim godi v današnjem gospodarskem sistemu, kot ob navadnih dnevih v teku leta.

Za delavce imata Božič in Novo leto popolnoma drug pomen, kot za one, ki so gospodarji nad produktivnimi in distributivnimi sredstvi in naravnim bogastvom. Ti prazniki kličejo delavce, da spopolnijo svoje organizacije in nadaljujejo z bojem za osvoboditev delavstva iz mezdne sužnosti, dokler ni ta cilj dosežen. Zanj napočita pravi Božič in Novo leto šele tedaj, ko bo odpravljena mezdna sužnost in bo delavec prejel za produkt svojega dela polno vrednost, ki mu gre po odbitku obratnih stroškov.

Zato pa zavedni delavci popolnoma z drugimi občutki praznujejo Božič in Novo leto, kot oni, ki so na račun delavnega ljudstva nagromadili velika bogastva.

SAJKE IZ NASELIN

Akron, Ohio. — Žalostnega srca naznanjam, da je umrl moj soprog: oče dveh nedolžnih otrok Mike Golez. Pokojnik je bil rojen v Jugoslaviji leta 1881. Umrl je 12. decembra 1925. Poleg mene in dveh nedolžnih otrok zapušča tu več sorodnikov.

Bil je član društva št. 535 S. N. P. J., katero mu je priredilo dostojen pogreb. Z zahtavo na čelo so ga spremili k zadnjemu počitku. Zahvaljujem se društvu za podarjeni venec ter bratu Martinu Želznikarju za ganljiv nagrobni govor; sorodnikom za krasne vence in cvetlice, s katerimi so okrasili mrtvaški oder. Hvala vsem za pomoč z avtomobili pri pogrebu na pokopališče v Akron, Ohio. Pokojnik je bil dober in miroljuben, vedno spoštovan, kar se je izkazalo ob njegovem sprevodu. Še enkrat lepa hvala vsem, tebi dragi soprog in oče pa želimo: Počivaj v miru in lahka ti bodi ameriška gruda. Žaluječi: Annie Golez, soproga, Stefan in Mary, otroka.

Ely, Minn. — Mislim, da mi bo vsaka žena ali ljubeča mati svojih otrok, ki ostane po smrti svojega moža sama, rada potrdila, kako težko je iti skozi življenje, ko mora mati obenem biti tudi oče. Tako sem tudi jaz ostala sama po smrti mojega moža, ki mi je zapustil več nedolžnih otrok. Pretekla so že štiri leta, kar ga krije zemlja in od takrat sem primorana sama skrbeti za svoje in svojih otrok življenje. Vse sem tudi skušala s poštenim delom, kajti posrečilo se mi je dobiti delo perice v šoli.

Vse bi bilo dobro, ako bi ne bilo Slovenca v šolskem odboru, ker čeprav sem trdo delala vsaki dan po deset ur ali še več, sem vendar bila vesela, da sem mogla pošteno preživljati sebe in otroke. Ali brezsrčen človek, ki ne pogleda človeka iz obraza v obraz, mi je vzel vse. Poslušal se je obrekovanja in nevestnice, da je dovil svojo nalogo in spravi vdovo z nedolžnimi otroci ob kruh, s katerim činom se danes še ponaša, ko trdi, da ga nič ne briga, če se vse na njega zvrne, samo da je dosegel svoj namen.

Nizkoten človek, ki misli s takim činom ponižati pošteno delavsko vdovo, se zelo moti. Moje roke so čiste in moja vest mirna, ne vem pa, kako more biti mirna vest človeka, ki na tako krut način vzame vdovi z otroci kosček kruha iz ust. S trdim delom sem služila kruh, zdaj pa smo prisiljeni stradati samo zato, da je sebičen nasitil svojo in svoje pomočnice brezmejno nevedeljsvo. Čas obratuna pa pride, saj nad takim človekom se zgražajo vsi ljudje. Drugorodci, ki poznajo takega človeka, pravijo, da nam Slovenecem ne dela čisto nikake časti.

Potlačena pa še ni bilo dovolj. "Človek" mi je storil vse to v najhujši potrebi, ko sem imela mrtvega otroka v hiši in mi je bilo nemogoče iti na delo. Takrat je bila menda najlepša prilika in stori je čin, s katerim je vzel kruh lačnim otrokom.

Rojaki, sodite! Po vsem takem početju se oni, ki je omogočil, da smo osiroteli izgubili kruh, iz nas še norčuje, kakor se norčuje iz vseh Slovencev, dasi ve, da so ga Slovenci izvolili. On seveda trdi, da je od Slovencev dobil samo par glasov.

Slovenci, ali bomo napredovali s takimi voditelji? Nikoli! S takimi bomo le podlaga tujčevi peti. Rojaki, še dosti dobrih in značajnih mož imamo v svoji sredi. Izvolimo si nje, katerih preteklost je neomadežavana. Delali bodo v resnici za nas in ne proti nam. Zatirali ne bodo vdov in sirot.

Kar sem tu pisala, sem pripravljena potrditi tudi s pričami. Saj krivičnega tudi rojaki večinoma poznajo. — Mrs. Anna Rozman.

Blaine, Ohio. — Iz te slovenske naselbine že dolgo ni bilo dopisa v Prosveto, zato jaz napišem par vrstic, da javnost ne bo mislila, da vsi spimo spanje pravičnega.

Delo je v tej okolici slabo posebno v zimskem času. Dela je komaj za polovico časa, ali pa tudi toliko ne. Zato ne svetujem

rojakom hoditi sem za delom, kar vai premogovi rudniki so prenapolnjeni.

Društveno delovanje je srednje. Bilo bi lahko dosti boljše, ako bi ne bilo nekih elementov, ki so nasprotni vsaki ideji, pa naj bo dobra ali slaba. Vseeno smo organizirani v dveh podpor-nih društvih, katerih eno pripada k S. N. P. J. drugo pa J. S. K. J. Pred kratkim smo ustanovili tudi socialistični klub in ga pridružil J. S. Z. Pričeli smo se torej tudi politično nekoliko dramiti. Upati je, da bomo delovali za naprej bolj složno skupaj v vseh ozirih.

Naznanjam rojakom tu in v okolici, da je društvo št. 333 S. N. P. J. sklenilo prirediti za mladinski oddelk društva zabavni večer v prostorih brata Antona Bradlayja, ki je dal prostor v ta namen na razpolago. V imenu mladinskega oddelka mu zato izrekanj zahvalo. Prvotno je bilo sklenjeno, naj bi se zabava vršila dne 31. decembra zvečer, pa smo prišli do zaključka, da je taka zabava kot Miklavž in slinčo bolj primerno za božični večer. Zato smo sklenili prirediti na 24. decembra. Začetek bo ob sedmih zvečer.

Vabim v imenu odbora tukajšnje rojake, posebno pa člane mladinskega oddelka, da se udeležijo v obilnem številu, da bomo skupaj preživeli par veselih uric.

Želim veselo in srečno leto 1926 rojakom širom dežele. — Frank Kovach.

Evelth, Minn. — Dan za dnem berem Prosveto pa že skoraj ne najdem drugega kakor od minule konvencije. Človek bi se postal nervozen od tega večnega oporekanja. Saj je vendar konvencija že davno minula, pa dopisov ni konca ne kraja.

Nastopili so dolgi večeri. Vaak človek rad kaj bere, pa od konvencije smo se še naveličali; če drugi ne vsaj jaz. Zato bo veliko bolj kratkočasno štivo, če pišemo, kako se kaj grejemo pri pešeh od mrzlih dneh in kaj nam bo prinesel Miklavž, ali bo ostal še pri starem tudi v novem letu. V starem kraju je navada, da se o božiču spremene službe. Jaz ostanem še na starem, ker sem se ravno dobro privadila.

Dne 12. decembra je imela katoliška jednota nekaj shod. Vaskemu je bila dana prilika, da se je udeležil, zato sem bila tudi jaz med njimi. Govorile jih je več, toda glavno vlogo je imel neki Zalar iz Joliet. Ta gospod pa meni ni bil dosti povolji, kajti spravi se je na nas in rekel: Jas nisem prišel v Minnesoto spreobračati rdečkarjev, tudi maram jih ne. Povedi govoril je svojo katoliško jednoto, nas pa tlačil dol. Rekel je: Mi imamo lepe šole, cerkve in dvorane. Pa naj oni pokažejo, kaj imajo. Vsek bi se z drugim postavil. Tega pa ni premislil, da so za te stavbe delali tudi rdečkarji in pomagali po svoji moči v dolarjih. Pri nas je na novo ali-kana cerkev in skoraj bi lahko rekla, da so "rdečkarji" več dali za pokritje stroškov kot pa oni, ki niso "rdeči". Kakšni so pa potem tisti ljudje, ki so pri katoliški jednoti in pri S. N. P. J. Ali so tudi tisti pobarvani?

Še več je Zalar govoril, pa ga nisem poslušala do konca. Sla sem domov. Tudi glava me je bolela radi samega kritiziranja. Nisem ne čez to ne čez ono stranko, ampak tako zabavljati ni prav. Nekoga veselil rdeče drugega pa rumeno. Povem tudi, da je bilo udeleženi nekaj članic S. N. P. J., pa nisem videla nikogar, da bi bil tako rdeč kakor je člane nazival govornik. Po mojem mnenju je on bolj rdeč, saj mu je neki mož tudi prinesel lonec in raven akodelico. Gotovo ni bila voda notri, ker drugače bi bil prinesel kozarec, da bi pokazal, kaj pije.

Pri nas je precej mrzlo. Snega ni dosti. Z delom gre počasi. Morda nam Miklavž kaj spremeni razmere in mrzle, žalostne čase.

Želim vsem čitateljem Prosvete veselo praznike. Slovenski narodni podporni jednoti pa veliko novih članov in Prosveti dosti naročnikov.

Seaterški pozdrav! — Josephine Frantor.

Bridgeport, O. — Ker se časi spreminjajo, sem primorana napisati nekoliko besed iz naše naselbine. Ne morem pa dobrih

ZARKOMET

Prava vlada se je zganila. Poročila pripovedujejo, da so ameriški bankirji in kapitani industriji priznali sovjetsko vlado v Rusiji. V New Yorku je bil privatni banket in tam so konferirali bankirji in zastopniki so-vjetov.

Če je to res — in ne vem zakaj bi ne bilo res — tedaj ni več dolgo do priznanja v Washingtonu. Vsi važni čini notranje in zunanje politike namreč izvirajo iz New Yorka. Tam je sedež prave ameriške vlade. Vlada v Washingtonu je le politični biro, eksekutor in pečatnik vlade v Wall streetu. Kdor se ne verja-me tega, naj gre v slepaki dom.

(Najnovejša priča gori navedenega je Coolidgev prijatelj in stoodstojno patrijotični editorijalist in komentator Arthur Brisbane, ki je dne 17. decembra zapisal tole: "Big business is the real government of the United States". — And that's that!)

Transformacija v Clevelandu.

Čenjeni K. T. B.! Tvoja kolona je prezirala zelo važne pojave v našem društvenem življenju. To se mi zdi neodpustno, zato boljše kasno kakor nikoli. Shoot: Naše članice v Collinwood so šle "V boj". Upamo, da ostanejo vrlo bojevnice.

"Primož Trubar" v Clevelandu je postal "Delavec". Bully! Nismo sicer pričakovali, da stari Primož kdaj prime za pravo kladivo in pilo, toda v današnji dobi revolucije je bilo tudi to mogoče. Mogoče so še druge izpremembe, toda ena — vemo — ne pride nikdar. Naš veliki "Naprej" ne pojde nikdar "Nazaj", kar naj klerikalne Grdobe zatlačijo v svoje fajfice in si popušijo! — Clevelandski Scoop.

Za bodoče rodove.

"Kdor hoče sv. pismo prav u-meti, mora pred vsem imeti pred očmi dejstvo, da govori Bog po pisatelju".

To je zapisal g. J. M. Trunk v "Amerikanskem Slovenceu" dne 16. decembra 1925. List iz-haja v Chicagu, Ill., U. S. A.

To sem zabeležil v upanju, da pride ta številka Prosvete leta 2025 v roke komu, ki bo še raz-umel slovenski jezik. Dragi naš potomec, ki čez sto let čitaš te moje vrstice, nikar se ne

stvari pisati, vse mi je pred očmi nekako težko in žalostno.

Prvič naj omenim razmere. Rovi se obratujejo precej dobro dosejaj, ali se ne ve, koliko časa bodo. Zaslužke je pa različen.

Ne morem dovolj popisovati razmer, ker se mi roka trese od žalosti. Preminul je moj soprog Frank Androjna, zelo znan po o-kolici. Umrl je dne 4. decembra za mučno boleznijo rakom v že-lodcu v North Wheeling bolniš-nici. Pokojnik je bil rojen dne 1. aprila 1880 v vasi Erčice fara Boštanj pri Sevnici na Dolenjsk-em.

Ob času žalosti se moram za-hvaliti vsem, kateri ste bili pri meni: organizacijam, h katerim je pokojni pripadal, S. N. P. J., št. 349, Arbeiter Kranken und Sterbe Kasse v Bellaireju, O.; za venec Louisu Androjna, ka-teri je brat ranjkemu; za venec Justy Androjna, Jack Kaska, družini Yapel, družini Guna, Franku Kovačiču in Domenu Bradachu.

Ostala sem sama brez pomoči. Res velika so življenska pota, po katerih bom morala hoditi še ne- vem. Kakor kaže, bodo trnjeva, ker ostala sem sama z žalostnim srcem, kajti zapustil si me in se ne boš vrnil več. Sel si za večno. Naj ti bo lahka ameriški zemlja.

Pokojnik zapušča tu živečega brata Louisa Androjna v Blai-nu, O., brata Johana v domovini in sestro Nežo. Prišel je v Ame-riko pred 15 leti, sedaj počiva na pokopališču v Blainu, O. Nare-dili so mu lep sprejem pri civil-nem pogrebu. —Rojaki, pristopi-te k naši materi S. N. P. J., ka-tera stoji na strani v slučaju ne-sreče ali smrti. — Mary Androj-na.

Elizabeth, N. J. — Dober od-govor in na pravem mestu je bil priobčen v številki 288 na prvi strani Prosvete in tako tudi od-govor brata glavnega predsedni-ka V. Calkarja.

Presneto hudo so se začeli za-nimati za S. N. P. J. gospodje

čudi! Vidiš, jaz se tudi n-dim, ko čitam, kar je z slovenski duhovnik pred-ti, da so namreč Slovani d-ni potomec Jafeta. Gori on-ni Trunk ne zapiše več teg-rej amo napredovali, sicer-liko kot ste vi, a nekoliko s-***

Vedite, da business nima

Čenjeni Zarkomet! Sliša pritožbe čez prodajalca je-na Holmes ave. in 160. cest-ka ženska mu je ostala d-osem centov in čez 10 ur se-sam naplačal iz čeka, ki s-bil poslan v izmenjavo. Z-ku mi ni tuljka, ker stanuje j-30 korakov proč in k njemu-no hodi po stvari, ker je n-je, čeprav je njegovo blago-dražje. Jaz bi tega trgovce-vprašal, če so mu znane ce-ne zapovedi in krščanske č-sti napram bližnjaku. —kar iz Collinwooda.

Po čem so roke, noge, o

Za koliko bi si dal izdret prijatelj? Za koliko odreza-ko, nogo ali prst? Neumno-šanje. Te reči vendar niso-prodaj za noben denar. P-Sicer ni to prostovoljna tr-na. Greš v tovarno ali rud-na cesti ni nič boljše — in ropajo tega ali onega uda-vpako način boš potem stavi-ljo ceno za izgubljen del svo-telesa.

Tukaj je seznam povpre-čen, ki so jih plačali zadnj-to delodajalci v Pennsylv-pod pritiskom državnega-škodninskega zakona: Za-\$1502, za nogo \$2361, za-\$2444, roko do zapestja \$3-nogo do členkov \$1793 in-prst \$333.

Dobre cene, praviš? Bo-pomagaj — to se pravi: vra-ko ali nogo proč, ker ni nič v-na!

Zdaj šele vemo, kaj je Ma

Čudim se ti, K. T. B., ke-omenjaš Majka Cigareta v-koloni. Razumi enkrat, da je-Majk tako udarjen, da vsak-pogleda v angleški časopis, d-prepriča, če je še živ — če-gavto ubil. — Njegov sosed-Clevelanda.

Listnica.

Radovednežu iz Montane, piše o "dveh ptičkih v e-gnezdu": Kje je podpis? K. T. B.

Cerne, Trunk, šifkartaš p-Zakrajšek; Jerič in še par-gih, kateri so brez dela, odk-Slovenska narodna podpo-jednota začela biti največja-venška podporna organiz-na članstvu, kljub temu, da-K. S. K. J. najstarejša in d-ma še razred za zavarova-duš za v nebeško kraljestvo-razredih \$\$\$.

Vseeno je zaostala K. S. K-daleč nazaj za Slovensko na-no podporno jednoto.

Najboljši odgovor za naše-sprotnike je: Nova društva-S. N. P. J. s tisočermi nov-člani in članicami v obeh ra-dih.

V kratkem pride na splo-glasovanje resolucija za 20-no doživljensko zavarovanje-pam; da bo zopet hud odgovor-li poper gospodom nazadnja-ih teme, ko bo članstvo S. N-J. glasovalo z "DA".

Če se ne motim, bo v kratk-času zopet eno novo društvo-ustanovilo v Newarku, N. J.-kakor sem dobil na uho od-brata Aloisa Bettiasa, ime bo-N. P. J.

Slovenci so se zadnji čas za-li tudi naseljevati v Newark, J., v bližini New York City-Elizabeth. Če bodo v bodoče-dve bratski društvi tako bl-akupaj, bo z gospodarskega-lisša velike vrednosti za obe d-štvi in Slovensko narodno p-porno jednoto.

Vesele božične praznike-srečno novo leto 1926 vob-vsem članom in članicam S-P. J. in čitateljem Prosvete.

Pozdrav! — Andrew Sprot

PRIDELEK KROMPIRJA I-VELIK V IDAHU.

Idaho Falls, Idaho. — Hon-Turner, župnik metodistov-cerkve, pripoveduje, da je-farmarjev dobil toliko kromp-ja, da je lahko plačal \$900-dolga na cerkvi.

Izvor papeštva

(Poglavje iz knjige "The Popes and their Church".)

Spical Joseph McCabe, bivši frančiškani in semenišni profesor.

(Konec.)

V take globine so se pogreznili "vikarji Kristovi", kot se nazivajo papeži, v svoji požrešnosti po posvetni oblasti in bogastvu.

Katoliški pisci priznavajo, da so bili nekateri papeži slabi, da si nikakor nečejo priznati, da je slabost izvirala iz papeškega sistema, iz razmer, v katerih so se poglavarji cerkve gibali in živeli.

Če pogledamo v prvih tisoč let papeške zgodovine, vidimo malo dobrih izjem. Ogromna večina papežev je bila taka, kakršni so bili oni, ki sem jih opisal v zadnjih poglavjih. V tisoč letih je bilo 150 papežev. Strašno je bilo to tisočletje, ki se je štelo od rojstva Krista, legendarnega ustanovitelja kristjanske cerkve in od ustanovitve papeške stolice, ravno tako legendarnega Petra. Grozno je bilo to tisočletje! Začelo se je v dnevih relativne kulture in v najboljših časih rimskega imperija in končalo v nepopolni temi

in mizeriji srednjega veka. Z nastopom drugega tisočletja je bilo nekoliko boljše, a ne dosti. Velike hudobije in civilni boji papeški vladavini so nekoliko odnehali in postajali redkejši. Pomnožili so se "dobri" papeži, ampak ti so se odlikovali po duhovni kriminalnosti. Vsak pošten zgodovinar mora zaključiti, da so s svojo versko gorečnostjo in plitvo kazalistiko vtisnili tedanjemu kristjanskemu človeštvu neizbrisni pečat monstrozne ignorance in moralne propadlosti. Medtem so se osvajanja nadaljevala. Dežela za deželo je padala pod papeško vlado. Za Franki so prišli Nemci, Španci, Britanci in Ogri na vrsto. Tuji monarhi so hodili v Rim po svojo oblast.

V 13. stoletju je stalo papeštvo na višku svoje moči in slave, nato je pa počasi krenilo po poboju navzdol. Bile so velike vojne s Turki — križarske in druge — nove invazije, razprile je v "svetem rimskem cesarstvu" in notranji upor, ki so prizadeli papeštva takšne udarce. V 15. stoletju je prišla takozvana doba renesance, doba preporoda. Znanost in umetnost sta se začeli zbuhati. Rimska cerkev je naenkrat dobila novega sovražnika, ki je bil hujši kot

stari heretiki. V divjem boju je cerkev upeljala "sveto inkvizicijo" proti novemu nasprotniku. Povsod, kamor je segala papeška oblast, so pokale človeške kosti na natezalnici in gorele so grmade, najbolj pa v Italiji in Španiji. Dvesto let pozneje je pa izbruhnila v cerkvi najhujša revolucija. Vsa severna in zapadna Evropa se je dvignila proti Rimu in stresla s sebe papežev nadoblast. Rodil se je protestantizem v številnih sektah, ki se je pa brž naučil od Rima, kako je treba pestiti druge; kmalu so tudi protestantje palili grmade. Udarca, ki ga je zavdala reformacija, ni papeštvo še danes prebolelo. Od tedaj se naglo pomici navzdol. Včasih obstane za hip, ampak pot drži le navzdol, ne več navzgor. Znanstvo, moderni duh — najhujši nasprotnik cerkve — sta poslej delala močene korake. V sedmjem stoletju je svet napredoval bolj kakor vseh 1800 let, odkar je rimska cerkev začela svojo karijero — in ravno v tem stoletju se je papeštvo najbolj pogreznilo. Izgubilo je posvetno oblast, državo in malo ne ves vpliv na politično, socialno in kulturno življenje. Kljub temu se ni papeštvo prav nič naučilo in nič ni pozabilo. Še

vedno razglasa papež nove dogme in nove diktate propagande ter sanja stare sanje po osvoboditvi sveta. Z vsami štirimi se upira papeštvo poginu, katerega mu je zapisano po vseh naravnih zakonih — in drugih zakonov nad temi ni — in zapiskih zgodovine.

Da ponovim: Papeštvo je vstalo iz skromnih in obekurnih razmer v prvem stoletju. Naslonilo se je na legendo o sv. Petru, ki je baje bil prvi papež in ki je po nikjer potrjenih besedah Krista določil, da je rimski škof pravi Kristov namestnik, kateremu se morajo pokoriti vsi kristjani. Prvih 300 let so bili papeži brez vsake oblasti izven Rima. Prvo moč so dobili, ko so pokristjanili cesarja Konstantina. Tedaj je rimska cerkev, ki je že bila na robu propada — in prav gotovo bi bila propadla in izginila s površja sveta kakor so izginile nebrojne druge sekte, če ne bi bilo tega dogodka — postala državna institucija in kristjanstvo državna vera rimskega imperija. S tem je papeštvo prvič dobilo prestiž in bogastvo, kar jim je dalo moč. Celih 500 let so se bojevali papeži za svojo sleparako nadoblast in končno so jo dobili v začetku srednjega veka s pomočjo nasilja in ignorance, ki je zavladala po vsej južni Evropi, ko so barbari narodi iz Nemčije uničili rimski imperij in kulturo starega veka.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Nov. 31-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.80.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

Agitirajte za "Prosveto"!

DA SKUHAS DOBRO VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, a in vse druge potrebščine. Po in se pripravljate, da je doma kuhani vedno le najboljši in najslajši.

Groceries, sladstičarjem in dajalne selemine damo primere pust pri vaših naročilih. Pišite informacijah na:

FRANK OGLAR,
4401 Superior Avenue, Cleveland

Najboljše darilo za Božič je

Zgodovinska spominška S. N. P. J. knjiga

"AMERIŠKI SLOVENCİ"

Knjiga je ilustrovana s nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krásno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlato črke besedilo na hrbtu, ter krásen zlat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobratje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovrstno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!

Cena je \$5.00

Naročnino pošljite na upravništvo Prosveta,
2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ., mehko vezan, cena 50c

Ivan Zorec:

LJUBICE TRI

(iz najdenih starih papirjev.)

(Dolge.)

"Pa vedi, če mi že nečes povedati!" sem nejevoljno mencal, ker sem bil močno radoveden.

"Koliko mi daš, če ti povem?" je silila.

"Pisec, tale pisec ti dam; čisto nov je, še znamenja mu nisem urezal."

"Ti in tvoj pisec!" se je nasmehnila in zabingljala z ličnim nožičkom, ki ji je visel na tanki rumeni veržici ob pasu.

"Ali pa ti dam tole malo dvojčco," sem ji pokazal denar, ki sem ga bil namenil za semanj dan.

Praktičen se takrat nisem bil in denarja nisem znal ceniti.

"Saj jo imam sama!" je ponosno zamahnila z roko in mi pokazala — veliko dvojčco.

"Pa nič!" sem se razjezil.

"No, ti pa kaj povem. — Veš, oče so rekli, da pojdem jeseni v Novo mesto k nunam v šolo."

S poudarkom in počasi je izgovarjala imenitne besede in mi, nagnivši glavico malo postrani, važno kimala.

Če bi se bil kozolec prevrnil name, se ne bi bil tako ustrašil, kakor sem bil ob tisti novici.

"Obnjo sem!" to je bila moja misel.

Ančka se je smehljala moji preplašenosti in je rdelo od zadovoljnosti.

"Kaj se boš ponunila? Ali si res zato-rej?" sem se zadihaval.

"Ko se potlej spet vidiva, bom že velika," je počasi nadaljevala. "Le poznal me ne boš več."

"O, že od daleč te bom spoznal!" sem prisegal.

"No, da. Ali potlej ne bova več — tako. To je gotovo."

"Saj sem rekel: obnjo sem!" me je tiho bolelo, da so mi začemtele oči. "I, pisal ti bom še zmerom," sem dejal v neomajni zvestobi.

"Kaj boš pisal! Gospodična bom že in potlej še učiteljica, — pa bi mi pisal kmet! Kaj pa misliš?"

"Če boš ti gospodična, bom jaz gospod!" je zavrelo po meni.

"Kmet boš!"

"Gospod!"

"Ti?"

"Jaz!"

"Ti, ti da boš gospod?"

"Boš videla!"

"Bizgoc!"

Pet let morda je minilo. V teh letih se mi je Ančka čisto odtujila. Še ob počitnicah se ji nikoli nisem mogel na samem približati, skoraj nikoli in nikjer ne. Preponosna je bila in premalo me je bilo, čeprav sem bil tudi jaz dijak.

Ali če sem jo vsaj od daleč kje videl, mi je avignilo po žilah in se ustavilo v srcu, ljubozni in trepeti in sladkega trpljenja polnem.

Takrat so mi začele poganjati deviške brčice, nekakšen puh, ki se o njem ni dalo prav za gotovo reči, ali bo mah ali bo volna.

"Bridki stan!" nearečnega zaljubljenca sem skrivaj v jokavo poezijo. Posedal sem v samotni in v bolečinah porajal solzave stih. V veliko tolažbo mi je še dandanes, da oko ni videlo, uho ni slišalo moje razjokane Muze.

Nekoč — bilo je ob zadnjih počitnicah — sem Ančko pa le prestregel. Hodila je po mehki poti sredi zorečega polja, na rami je vrtela rdeč solnčnik in se ozirala v drobnega skrjančka, ki je občudujoče trepal nad njo in jo hvalil in ji pel, kar jih je najlepših znal.

Gledal sem jo in kri mi je gorela kakor le kri goreti more.

"Ali je mogoče še kaj tako lepega na svetu!" se mi je čutilo poklekajoče srce in so jo pile pijane oči.

Lica so ji bila — pa kaj bi pravil, ko ni in ni besed za njih nekončno dobroto! Ampak oči, oči...! Nad njimi, velikimi, čistimi in kakor potočnice modrimi, so se povečajoče bdele kakor dve gosenci močne obrvi, ki jih noben alikarski čopci ne bi bil znal lepše in slajše potegniti... Pa roke, tiste ozke, dolge in kakor lilija bele roke, da jih morda sama božja ogarlica sveta Cecilija ni imela lepših... In v tenko belo letensko oblečko tesno objeta deviška postavica, razcevela in še cvetoča in s čutnim znojem izpuhtevajoča neki prav posebni dekliški vonj, kakršnega mi do takrat še niso ujele venomer razburjajoče se nosnice.

Neredno mi je bilo. Roke sem stiskal v pest, tlačil sem jih v žep in jih skrival za hrbet. Govoril bi bil rad, pa je nisem znal ziniti prave besede.

V nedopovednem obupu sem utrgal goreč mak in sem hripavo povedal:

"Glej, Ančka, to si ti —!"

Pihnila je, da so široki rdeči listi sfrfotali po tleh, in se mi je pomilovalno nasmehnila:

"Hm."

Začutil sem, da je bil poklon neroden in slab. Zavest, da sem se osmešil, me je silno pekla in kar nekaj se je ustavilo v meni.

Tudi skrjanček je odrezal visoki slavonski ni je izteška padel med sito.

"Ne mak, — lilija si; da, lilija na polju!" sem se navdušeno domislil, ko sva se premaknila.

Sredi koraka se je ustavila in me je pogledala z vsemi očmi. Iz njih je pial gorak smehljaja in se mi je zdraveče vlival v koprneče srce.

Ko je buckala zraven mene, je bila res gosposka kakor lilija, le jaz še nisem bil gospod.

Moje ime Tonček ji je bilo tudi prekmško. Prekratila me je najprej v Zvonimira, potlej v Zvonka. Sama je hotela biti Ana Marija, celo Anamarija.

Obeh novih imen sem se otepal, kar se je dalo. Nisem se dal puliti iz domačih tal. Tak sem bil tudi kaaneje zmerom. Z vsemi koreninami sem rastel, rastel v ljudstvu in v njegovem čuvstvanju. Ne da bi se bil morda odtegal blagoslovom kulture, sem vendarle ostal nekakšen samoglavec.

Ančko sem zvesto nosil v srcu. Misel nanjo mi je bila tako prijetno boleča in obenem sladka, da sem se enkrat jokal od same ljubozni. Z neko samozadovoljno naslodo sem torej pestoval in miloval svoje trpinstvo. Ali to me je — tako se mi je zdelo — veličalo in odlikovalo. In vsak sleherni dan božji sem se očenjeval pred ogledalom in se vznejevoljeval, ker nisem ne blede in ne slabel, kakor se menda godi prav močno zaljubljenim trpinom, — narobe: čed dalje bolj okrogel in močan sem bil.

O, zdrav sem bil, grozovito zdrav.

Dokopal sem se do službe in zobal sem lastno, z delom in ponižanjem zaslužno sol.

Ančka je bila učiteljica tam nekje za Gorjanci. Bila je na enorazredni šoli in samota jo je silno tiščala. Pisma, ki mi jih je pisala, so bila otožna, ali zdela so se mi narejena in izumetničena z nenavadnimi domačimi in tujimi izrazi. Le včasih se ji je zareklo, da mi je po domače tožila o bridkostih mlade, življenja željne, a samevajoče učiteljice.

Neakončno se mi je smilila. Odpri sem si srce in ji pisal modra, tolažeca pisma.

"Piši mi drugače; lepo, poetično mi piši!" se je jezila, ker sem mislil, da je največ in najlepše poezije v preprostosti besede in sloga.

"Ali se bom obesila, ali bom ušla v beli svet!" je zapisala drugič. "Mladosti in pravice do življenja nočem zapopati. Ti ne veš, kaj je samota, gluha, težka samota... Kakor huda vest je, zmerom te grize... In strah me je, venomer me je strah. V spanju se budim in trepečem do jutra, če le veter prime za vetrnico, ali če pod streho macka skoči za mišjo..."

(Dolge.)

IZGUBILA \$3,000

V Chicagu je vse polno goljufov in pretkanih prodajalcev ničvrednih vrednostnih papirjev. Njih žrtve so navadno, priprosti neizkušeni ljudje, katere oskubajo za njih prihranke.

Če obučujete s takimi ljudmi, boste gotovo oškodovani.

Neka ydova je z delom preživljala sebe in svoje tri otroke, poleg tega je še od težko zasluženega denarja prihranila \$3000.— za slučaj bolezni in starosti.

Neki brezvestni prodajalec jo je pregovoril, da je vložila vse prihranke v podjetje, katerega bodočnost je prodajalec naslikal v rožnatih barvah, toda posledica je bila, da je izgubila vse do zadnjega dolarja.

Te naj Vam bo vzgled da daste prednost v poslovanju zaupljivi banki, katere že dolgo vrsto let z iskrenostjo in poštenostjo točno posluje.

Zapomnite si, da so uradniki največje banke na zapadni strani Chicaga, to je Kaspar American State Bank, na šte. 1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill., vedno pripravljene brezplačno svetovati v pogledu vlaganju denarja — 35 let solidnega poslovanja, napravilo je to banko varno za Vaše prihranke in investicije.